

عنوان دوره:

مفاهیم پایه در تاب آوری زن-محور

مشاور علمی

دکتر مهتا بذرافکن

هدف دوره

فراگیران در این دوره با مفاهیم پایه موضوع تاب آوری آشنا می شوند. هدف در وهله اول این است که هر فراگیر بتواند مسائل چشم انداز پیرامون را در نسبت با اصول کلی توسعه پایدار تبیین کند. سپس دریابد که به عنوان یک شهروند چه آسیب پذیری هایی در مسیر دستیابی به توسعه پایدار دارد و چگونه می تواند تاب آوری خود را در این مسیر افزایش دهد.

مدت دوره

مدت ایده آل برای این دوره چهار جلسه دو ساعته، مجموعاً هشت ساعت است. اما کلیاتی از دوره در ورکشاپ یک روزه یا یک کلاس دوساعته آنلاین نیز قابل ارائه است.

برنامه مدرس

مقدمه

مفاهیم پایه

چشم انداز

نتیجه گیری

برنامه اجرایی

منابع و مآخذ بیشتر

سرفصل های دوره

مفهوم و تعریف تاب آوری

تاب آوری به چه چیز بستگی دارد؟

شاخص های تاب آوری

محورهای زنانه توسعه پایدار

مهارتهای مورد نیاز تاب آوری

نمونه مباحث کلاس

محورهای زنانه توسعه پایدار :

هر جامعه ای اگر نمیداند توسعه پایدار را از کجا شروع کند ، پاسخش این است که با آموزش و سرمایه گذاری روی زنان و دختران آغاز شود. وقتی زنان و دختران در سراسر جهان توانمند و آگاه شوند میتوانند مسیر سازگاری با اقلیم و پایداری اجتماعی را هموار کرده و در تصمیم گیری ها مشارکت نمایند. این که چرا سرمایه گذاری روی زنان و دختران اهمیت دارد، به نقش های سنتی آنها در خانواده و اثرگذاری شان بر شیوه ها و سبک زندگی باز میگردد. زنان مدیران خانواده اند و در صورتی که قدرت تصمیم گیری داشته باشند می توانند با تغییر شیوه ها و نگرش های سنتی، خشونت بار و تبعیض آمیز نابرابری را کاهش داده و سبک زندگی سازگار و تاب آور را جایگزین سبک خشن، ناپایدار و نابرابر کنند. زنان روستایی در تمام فرایندهای کاشت و داشت و برداشت شرکت فعال دارند. اما در اکثر جوامع، اکثریت زنان بدون دستمزد و استقلال مالی، بدون قدرت تصمیم گیری و رهبری و اثرگذاری اند. آموزش مهارتهای متنوع اعم از شیوه های تربیتی و درآمدزا با تمرین مداوم در کنار آموزش حفاظت از محیط زیست می تواند موجب آگاهی بخشی از ظرفیتهای، کاهش اتکا به منابع طبیعی

و مصرف بی رویه برای درآمدزایی و معیشت، استقلال مالی، قدرت تصمیم گیری و رهبری شود و اینها همه یک خانواده و درنهایت یک جامعه محلی را تاب آور می نماید. بدین منظور ۱۷ محور برای توانمندسازی زنان و دختران مطرح شده است .

۱- فقرزدایی: فقر یکی از مهمترین عواملی است که جوامع محلی را ناپایدار کرده و تاب آوری را به شدت تضعیف و یا غیرممکن می نماید. فقر به اشکال مختلف زنان و دختران را قربانی کرده است. فقر دختران را از آموزش و پرورش بازداشته و به عنوان کودکان کار راهی مناطق پرخطر چون کارخانگی و بردهگی جنسی در اشکال مختلف از جمله به شکل ازدواج کودکی می کشاند. فقر یک پدیده چند بعدی است و بسیار فراتر از فقر درآمدی است و فقر فرهنگی را نیز در برمیگیرد. هرچند فقر فرهنگی هم مانند فقر درآمدی دختران را قربانی میکند، اما وقتی فقر درآمدی باشد دختران اولین کسانی هستند که مدرسه و خانواده را به مقصد نامعلوم برای کمک خرج شدن ترک می کند. فقرزدایی بوسیله آموزش، مهارت آموزی در جهت درآمدزایی ، تقویت زیرساختها، شبکه سازی و اتصال به جوامع و فرهنگهای دیگر میسر است.

۲- گرسنگی : یکی از مهمترین مخاطراتی که تاب آوری جوامع را کاهش می دهد گرسنگی و نبود امنیت غذایی است. زنان و دختران غالباً از تصمیم گیری در مورد زمین و منابع مهم برای معیشت و امنیت غذایی خود محروم هستند. آنها از سهم غذایشان به ضعیف ترها و حتی مردان می گذرند. یکی از مهمترین ارکان تاب آوری جوامع تامین امنیت غذایی است. زنان باید همانند مردان به منابع قدرت مانند مالکیت آب و زمین برای تولید غذا دسترسی داشته باشند. البته تامین امنیت غذایی به این معنا نیست که همه جوامع همه چیز را خود باید تولید کنند و همه کشاورز و دامدار باشند. بدیهی است در مناطقی که با تنش آبی درگیر است این امر امکان پذیر نیست. زنان با شناخت ظرفیت و دانش بومی واحیاء منابع فرهنگی و همچنین ایجاد فرصت و ظرفیتهای جدید با مهارت آموزی می توانند به منابع جدید کسب درآمد دسترسی پیدا کرده و از یکسو برخی از اقلام غذایی را خریداری نمایند و از سوی دیگر با پایدار کردن سبد غذایی خانواده اقلام غیرضروری و مضر را حذف نمایند و به پایداری محیط زیست نیز کمک کنند.

۳- بهداشت و سلامت : دسترسی به بهداشت در همه ابعاد از آب سالم گرفته تا خوراک مناسب یکی از مهمترین ابعاد پایداری و تاب آوری است. زنان و دختران با انواعی از چالش ها دست و پنجه نرم می کنند که سلامتی آنها را هدف قرار می دهد. از کولبری آب گرفته تا حمل هیزم بستری برای آسیب دیدن زنان فراهم میکند. علاوه بر این زنان باردار نیز در معرض مخاطره ای چون نبود دسترسی به جاده و وسیله نقلیه ایمن ، نبود

امکانات چکاپ و دسترسی به پزشک و نظایر این مواجه می شوند. هرچه این آسیبها بیشتر باشد تاب آوری جوامع کمتر است. دسترسی به آب سالم و غذای کافی، کمک به کاهش مرگ و میر مادران روستایی، پایان دادن به مرگهای قابل پیشگیری نوزادان و کودکان زیر پنج سال، واکسیناسیون، دسترسی به پزشک و آگاهی بخشی درباره بیماریهای مقاربتی چون ایدز و هیپاتیت، شرم زدایی از گفتگو درباره بدن و چالشهای سلامتی، بهبود درمان و جلوگیری از مصرف مواد مخدر، خدمات روان شناسی و مشاوره، کاهش مرگ و میر و آسیبهای حین کار، حمایت از معلولان، کاهش تصادفات رانندگی، اطمینان از خدمات بهداشت باروری و مسائلی از این قبیل می تواند جوامع محلی را پایدار و سازد. تحقق توسعه پایدار با تاب آور نمودن جوامع در برابر مخاطرات امکان پذیر است و این امر در مسیر توسعه پایدار قابل دسترس است.

۴- آموزش و سوادآموزی : آموزش و سوادآموزی با کیفیت فراگیر که قدرت تغییر و تحول داشته باشد یکی از مهمترین محورهای توسعه پایدار است. همه مردم باید به آموزش ابتدایی و متوسطه رایگان، عادلانه و با کیفیت و همچنین آموزشهای فنی حرفه ای و مهارت های مربوطه برای راه اندازی یک زنجیره کسب و کار از تولید تا فروش دسترسی داشته باشند. در این میان دختران به دلایلی چون نبود امکانات تحصیل و مهارت آموزی بعد از ابتدایی، تعصبات خانوادگی، سختی و ناامنی مسیر تردد و فقر از سوادآموزی موثر، کامل و عادلانه محروم می شوند و فرصت سوادآموزی معمولاً متعلق به پسران است. هدف توسعه پایدار ایجاد بستری برای آموزش با کیفیت، عادلانه و کارآمد برای کاهش نابرابری جنسیتی است. هرچه نابرابری به هر شکل در جامعه کمتر باشد، کیفیت زندگی و پایداری بالاتر رفته و به تاب آوری منجر می شود.

۵- برابری جنسیتی : پایان دادن به همه اشکال تبعیض و از بین بردن همه انواع خشونت های سیستماتیک و عرفی علیه همه زنان و دختران رکن مهم توسعه پایدار است. دستیابی به این هدف مستلزم شناخت و ارزشگذاری فعالیتهای روزمره زنان، از کار در مزارع، مراقبتگری نیروی کار گذشته، حال و آینده (سالمندان، جوانان و کودکان) بدون حقوق و دستمزد گرفته تا ایجاد فرصت های برابر برای مشارکت اجتماعی و سیاسی و اقتصادی در برمیگیرد. استفاده از تجربه، خلاقیت و توانایی فردی و گروهی زنان و بهره بردن از دانش بومی زنان و توانایی ذاتی شان در مواجهه با خطر با کاهش شکاف جنسیتی اعم از تبعیضهای قانونی و سیستماتیک و فرهنگی و عرفی، می تواند جوامع را پایدار ساخته و تاب آوری را افزایش دهد.

۶- دسترسی به آب بهداشتی، پایدار و در دسترس : آب محور مهم توسعه پایدار در اغلب جوامع است. اگر آب سالم در دسترس نباشد دختران و زنان و حتی کودکان مسئولیت اصلی مدیریت آبرسانی خانگی را بر عهده دارند، آنها اغلب در فقیرترین روستاها و یا مناطق صعب العبور زندگی می کنند و «کولبری آب» یکی از وظایف

سنگین آنان است. آنها غالباً باید روزانه چندین کیلومتر پیاده روی کنند تا بتوانند برای خانواده خود آب بیاورند مسیری که علاوه بر مخاطراتی چون خطر افتادن از بلندی، حمله حیوانات وحشی، تجاوز ولگردان و همچنین مشکلات جسمی چون کمردرد، زانو درد، سردرد و فشارهای روانی نیز همراه است. اگر زنان و دختران در روستاها، مناطق حاشیه نشین، کوهستانها و مناطق صعب العبور به آب سالم دسترسی آسان داشته باشند تحولی بزرگ در زندگی شان ایجاد خواهد کرد. آنها زمانهایی که با ترس و استرس و درد برای آب آوردن صرف می کنند ، می تواند صرف آموزش مهارت‌های جدید کنند و دردهای جسمی نیز در امان بمانند. سلامت درکنار مهارت‌هایی که برایشان درآمد زایی خواهد داشت و به پایداری و تاب آوری منجر خواهد شد.

۷ - انرژی پاک و ایمن : انرژی در تمام جوامع موتور توسعه محسوب می شود. اما هزاران روستا در جهان هستند که هنوز به انرژی به هر شکلی دسترسی ندارند و در این جوامع زنان هنوز برای تامین انرژی مورئ نیاز روزمره با سرگین حیوانات چوب ، ذغال سنگ و زباله های کشاورزی سرو کار دارند. سوختن این مواد در اجاق برای تهیه غذا و آب گرم و نوشاک آسیب شدیدی به ریه و چشم زنان وارد کرده و آنها را بسیار زود و در سنین میانسالی و حتی جوانی بیمار و فرسوده می کند. جمع آوری و حمل این سوخت ها اغلب بر عهده زنان و دختران است. کاری سنگین که ساعتها طول می کشد . ساعاتی که می تواند صرف آموزش زنان شود صرف اموری می شود که سلامتی شان را از آنها می ستاند. امروز با روشهای بسیار آسان انرژی تجدید پذیر در اشکال مختلف و در دسترس است و ایجاد تسهیلات برای دسترسی به انرژی پاک و مقرون به صرفه علاوه بر این که سلامت خانواده ها را تامین می کند ، زنان را نیز از کار سخت و صعب نجات میدهد. امنیت و سلامت محیط زیست و خانواده ها به تاب آوری جامعه منجر می شود.

۸ - دسترسی به آموزشهای فنی و حرفهای مناسب با ظرفیتهای جوامع محلی : مهارت آموزی فنی و حرفه ای یکی از روشهای تولید ثروت و کارآفرینی روستایی است. آموزشهای فنی و حرفه ای مزایای زیادی دارد. این آموزشها در یک فضای کار گروهی صورت گرفته ، علاوه بر این که آموزش و تمرین مشارکت است، گاه منجر به ایجاد اشتغال مناسب کارگاهی با تقسیم کارمنصفانه با سرمایه گروهی می شود. کارآفرینی و درآمدزایی موجب امید اجتماعی را تقویت کرده وموجب کاهش مهاجرت جوانان به شهرها، آگاهی درخصوص بیمه وشرایط و قوانین کار، افزایش سهم جوانان در اشتغال، تنوع شغلی، ریشه کن کردن کار اجباری ، برده داری خانگی و و قاچاق پایان دادن به کار کودکان خواهد شد .

۹ -صنعت، زیرساخت و هوشمندسازی جوامع محلی: حفظ زندگی روستایی به معنی دورماندن روستا از صنعت و توسعه نیست. بلکه روستای تاب آور روستاهای هستند که به جریان اصلی اقتصادی پیوند خورده و به صنعت ،

نوآوری و زیرساخت ها دسترسی داشته باشند. در برخی از مناطق جهان پروژه های زیر ساختی مثلا ورزشگاهها یا مکانهای تفریحی رویکردهای جنسیتی دارند، اغلب آنها حتی از مرحله طراحی مردانه ساخته می شوند و زنان را محروم می سازند. حتی در صنعت نیز این امر به چشم می خورد. مثلا در نواحی صنعتی روستایی که یکی از مواردی است که تاب آوری روستاها را افزایش می دهد، کار شیفت شب برای زنان به دلیل تعصبات عرفی و حتی محدودیتهای قانونی سخت و حتی غیر ممکن است. برای این که زنان بتوانند در عرصه صنعت و نوآوری فعال باشند باید علاوه بر این که قوانین بازنگری شوند با آموزش و آگاهی دادن به جامعه محلی نگرش آنها را نیز تغییر داده ؛ پذیرش تغییر برای تاب آوری بسیار مهم است. در زیرساختهای ارتباطی نیز این امر بسیار مهم است. زنان با اجازه دسترسی داشتن به گوشی های هوشمند و داشتن سواد الکترونیکی می توانند براحتی از اپلیکیشن های هوشمند، کیف پول الکترونیک و مواردی از این قبیل استفاده نمایند. هوشمند سازی روستاها با مشارکت مردم از محورهای مهم تاب آور نمودن روستاهاست.

۱۰- زنان و دختران معلول : فرآیند توسعه پایدار مبتنی بر رعایت حقوق همه اقلیتها است و البته در جهت تاب آوری نیز در نظر گرفتن همه گروههای سنی و معلولین که با تبعیض های همپوشان روبرو هستند اهمیت حیاتی دارد. زنان و دختران معلول علاوه بر این که از همه تبعیضهای جنسیتی موجود رنج می برند با نابرابری و سرکوب ناشی از معلولیت نیز مواجهند. آنها به خدمات بهزیستی دسترسی نداشته و چون از مهارت آموزی متناسب با توانایی شان برای مشارکت در امور خانواده محرومند، به آنها به عنوان یک عضو مصرف کننده بی مصرف نگاه شده و دچار رنج و عذاب روانی و خشونت دایمی اند. برنامه ریزی برای این زنان و دختران نیز از مهمترین محورهای توسعه پایدار می باشد. جامعه محلی که به خدمات مختلف برای معلولان دسترسی داشته باشد، از نظر روانی تاب آور می شود.

۱۱- فقدان دسترسی امن به امکاناتی چون حمام های عمومی ایمن، دستشویی و نبود روشنایی در خیابانها؛ پارکها و معابر زمینه و بستر خشونت های جنسیتی را فراهم می کند. برای رسیدن به جامعه پایدار و تاب آور باید زنان در مکانهای عمومی احساس امنیت کنند. جامعه تاب آور و پایدار به امنیت این مکانها توجه کرده و بستر خشونت علیه زنان را جمع می کند.

۱۲- دسترسی زنان به بازارهای محلی برای فروش محصولات خانگی و کشاورزی : کسب و کارهای های کوچک نه تنها در پایدار سازی جوامع موثر است ، بلکه یک کنش اجتماعی مفید برای حمایت از محیط زیست و تولید محصولات پایدار است. زنان برای ایجاد این مشاغل و اتصال به این بازارها به تسهیلات و کمک هایی نیاز دارند که هم از طریق کمک دولتها و کنشگری و مشارکت خود زنان با ایجاد صندوقهای خرد محلی، اعطای تسهیلات بدون سود و یا بلاعوض از طریق نهادهای مسئول و نیز از طریق سرمایه گذاریهای کارآفرینان اجتماعی

غیردولتی برآورده شود. این گونه کسب و کارها الگوی مصرف را تغییر میدهد و بین جامعه مصرف کننده شهری و روستایی ارتباطی انسانی فراهم میکند که تاب آوری و پایداری را تحقق می بخشد. البته برای ورود به هر بازاری زنان باید آموزشهای مالی ابتدایی را خوب فرا گیرند.

۱۳- تغییرات اقلیمی و خشونت علیه زنان : گرمایش زمین روستاها را در خط مقدم بلایا قرار داده است. فرونشست، سیل، زلزله و خشکسالی زنان و دختران با بیش از پیش فقیرتر کرده و زمینه استثمار آنها را فراهم می آورد. در برخی از جوامع روستایی که تاب آوری شان در برابر خشکسالی تضعیف شده است، ازدواج کودکی دختران عادی شده و حتی برخی اقدام به فروش آنها می کنند. تغییرات اقلیمی نابرابری جنسیتی را به طور جدی تقویت می کند. دختران که حتی در شرایط عادی نیز با انواع نابرابری ها مواجه هستند با فقیر تر شده خانواده خشونت علیه شان تقویت می شود(بذرافکن، ۱۳۹۸). خشکسالی و سیل و زلزله می تواند به آموزش دختران خاتمه دهد. حتی پوشش زنان در سیل و خشکسالی در جوامع متعصب برایشان مخاطراتی به همراه دارد. پوشیدن لباسهای متعدد در سیلاب خطر غرق شدن را افزایش میدهد و در گرمای بیش از حد خطر گرمزدگی و حتی مرگ. تغییر در این شرایط برای زنان یک ضرورت است و داشتن زیرساختهای پاسخگو که افراد در زمان و مکان مناسب بتواند به فاجعه پاسخ دهند می تواند زنان و دختران را از خطرات زیادی که پیامد فجایع طبیعی هستند رها سازد.

۱۴- زنان در کنار سواحل : یکی ازجنسیت زده ترین بازارها و مشاغل بازار صید و صیادی است. زنان ساحل نشین دراین بازارها با تبعیض جنسیتی شدیدی مواجه هستند . بطور عرفی در برخی از کشورها شغل ماهیگیری برای زنان منع شده و یا بسیار محدود است. زنان از بخش بزرگی از اقتصاد محلی کنار گذاشته شده اند. اما آموزش ماهیگیری و صیادی و آبی پروری در مقیاسهای کوچک علاوه بر تاثیر زیادی که در حفظ اکوسیستم زیر آب دارد، می تواند برای زنان ساکن جوامع محلی ساحلی انقلابی بزرگ در رهایی از فقر باشد. به آنها کمک خواهد کرد که زندگی خود را تغییر داده و سهم خود را این بازار بدست آورند. علاوه برآن موجب می شودکه صنایع تبدیلی و تکمیلی نیز ایجاد شده و هرچه این صنایع بصورت پایدار در مجاورت روستاها ایجاد شود، جوامع محلی پایدارتر و تاب آورتر خواهند شد .

۱۵-محافظت از اکوسیستم ها : زنان و دختران ساکن در کوهستانها و جنگلها یا مجاور تالابها نقش مهمی در پایداری اکوسیستم ایفا می نمایند. آنها مسئول تهیه هیزم و آب برای خانواده ها هستند و علاوه بر این بخشی از سال را به جمع آوری گیاهان وحشی و دانهها و تخم پرندگان می گذرانند. اگر این اکوسیستمها آسیب ببیند زندگی جوامع محلی در این مکانها دچار آسیب شده و تاب آوری را تضعیف می نماید. آموزش استفاده پایدار از اکوسیستم ها به این زنان هم به نفع جوامع محلی است و هم می توانند مانع تخریب طبیعت شده و مانع اعمالی

شوند که به جنگل زدایی کمک میکند. اگر زنان بتوانند با آموزش مشاغل پایدار مبتنی بر اکوسیستم مهارتهایی یاد بگیرند نه تنها درآمد کافی دارند بلکه خود به مهمترین رکن حفاظت از اکوسیستم تبدیل می شوند. پایداری اکوسیستمها تاب آوری جوامع را افزایش می دهد.

۱۶- مشارکت سیاسی، اجتماعی و اقتصادی: زنان در جوامع محلی باید بدانند که می توانند در تمام امور سیاسی و اقتصادی مشارکت نموده و برای برخی از تغییرات این مشارکت ضروری است. آنها باید در شورهای محلی و ملی قدرت تصمیم گیری داشته باشند. دسترسی به نهادهای قدرتمند، نهادهای حقوقی و اقتصادی برای زنان همانقدر مهم است که برای مردان. بنابراین سپردن همه این امور به مردان نه تنها زنان را تضعیف می کند ، بلکه مردان قادر به درک شرایط کلی نبوده و تلاش چندانی برای بهبود شرایط برای زنان نمی کنند. مشارکت فعالانه برای پیگیری حقوق قانونی بسیار مهم است. دسترسی به ابزارهای حقوقی لازم برای مشارکت از جمله داشتن شناسنامه و شماره ملی، حساب بانکی مستقل، حق داشتن انواع گواهینامه ها برای زنان حیاتی است و نیمی از مردم یک جامعه را وارد عرصه عمومی کرده و تاب آوری را افزایش میدهد.

۱۷- ورزش، جشنواره ها و گذراندن اوقات فراغت: اوقات فراغت یکی از مهمترین بخش زندگی هر انسانی است که می تواند با فعالیتهای مفرح چون ورزشهای گروهی، انفرادی ، بازی های بومی، برگزاری مسابقات و جشنواره ها و نظایر این پر شود، اما در برخی از موارد برای زنان محدودیتهای قانونی و عرفی وجود دارد که آنها را از این فعالیتهای محروم می سازد. بسیاری از این محدودیتها و محرومیتها با دخالت حاکمیت و تغییرات قانون امکان پذیر است .البته فقط محدودیتهای قانونی نیست، در کنار آن سیستمهای فکری و ساختارهای سنتی از جمله موانع ذهنی است که زنان را از این فعالیتهای محروم کرده و درحاشیه قرار داده است. اکوتوریسم و گردشگری روستایی پایدار یکی از مسیرهایی است که می تواند این نگرشها را تغییر داده و برگزاری مسابقات، بازی های بومی، جشنواره های لباس، خوراک ، میوه و .. علاوه بر این که می تواند موجب رونق اقتصادی شود با پیوند جامعه محلی به بیرون بستر تغییر نگرشها نیز فراهم می کند. هرچه این پیوندها تقویت شود و تاب آوری جوامع تقویت خواهد شد .

مهارتهای مورد نیاز تاب آوری

تاب آوری نیاز به بستری دارد که زنان خود کنشگران اصلی هستند. برای تاب آوری به بسته ای از مهارتها نیاز است که همه با هم می تواند یک جامعه را تاب آور و توانمند سازد .

مهارتهای شغلی : آموزش و تمرین مهارت فنی و حرفه ای بویژه در مشاغل مختلف زودبازده و صنایع تبدیلی و تکمیلی

مهارت‌های مالی : یکی از مهمترین و اساسی ترین چالش روستاها فقدان مهارت مالی و آشنایی با اقتصاد به زبان ساده و مفاهیمی چون بازار، هزینه کرد، متناسب سازی دخل و خرج، مفاهیم عرضه و تقاضا، مشتری و تجارت الکترونیک ..در بر می گیرد.

مهارت‌های ارتباطی: امروزه بازارهای آنلاین مهمترین بخش بازارهای ملی و محلی و حتی جهانی است. اما چالش اصلی در روستاها عدم آشنایی اغلب روستاییان بویژه زنان روستایی با کاربرد دستگاه و همچنین اپلیکیشنهای موبایلی از جمله کیف پول الکترونیکی ، تولید محتوی برای معرفی کالا، ثبت نام در بازارهای آنلاین و مواردی از این قبیل است. آموزش مهارت‌های ارتباطی یک ضرورت انکار ناپذیر است.

مهارت‌های اجتماعی و روان شناختی : مهارت گفتگو، مواجهه با مساله، حل مساله و همچنین ارتباطات اجتماعی چون مهارت نه گفتن، مهارت مهمان نوازی سودآور ، مهارت چیدمان منزل و محل کار، آموزش مشاوره گرفتن، کار گروهی جهت راه اندازی صندوق خرد محلی و تعاونی ها.

مهارت‌های بهداشتی : روستا کانون خطرات زیست محیطیاز دفن زباله گرفته تا سمپاشی محصولات و تابش خورشید و خطرات آن برای سلامت است. لذا برای همه خانواده ها ضروری است که بتوانند از اصول اولیه ایمنی در این موارد و همچنین امنیت غذایی با سبد غذایی ارزان قیمت، بهداشت روانی، بهداشت جسمی و مخاطرات مختلف در حوزه بهداشت توانمند شوند.

مهارت‌های حقوقی : آشنایی با حقوق شهروندی، حقوق کار و دستمزد، بیمه، ازدواج و طلاق، تجارت و بازار و نظایر این ها برای زنان بسیار مهم است.